ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету історії та міжнародних відносин
Ольга МАКЛЮК
« 28» серпня 2026

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
(
підготовки ___магістра_____
(назва освітнього ступеня)
денної форм здобуття освіти

освітньо-професійна програма Міжнародні відносини_
спеціальності_ С3 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії_____
галузі знань _С Соціальні науки, журналістика та інформація_

ВИКЛАДАЧ : __Єльников М.В., к.і.н., доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин_____

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин

Протокол № 1 від "_28" серпня_ 2026 н. р.
Завідувач кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин
_____Станіслав ЧЕРКАСОВ___

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

_Андрій ОМЕЛЬЧЕНКО

2026 рік

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
(Міжнародний досвід захисту культурної спадщини)

Зв`язок з викладачем:
E-mail: *elnikov.mv@gmail.com; elnikov@meta.ua*
Сезн ЗНУ повідомлення: *https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18657*
Телефон: *(061) 228-76-39*
Інші засоби зв'язку: *ZOOM: Ідентифікатор 460 682 0044 Пароль 015456, Google meet: https://meet.google.com/hdh-zztr-gdt; Messenger: Michael Yelnikov, приватні повідомлення.*
Кафедра: *всесвітньої історії та міжнародних відносин, V корпус ЗНУ, ауд. 304, просп. Соборний, 74*

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної вибіркової дисципліни «Міжнародний досвід захисту культурної спадщини» є сформувати і закріпити у студентів гуманітарних спеціальностей цілісну систему знань про вивчення міжнародного досвіду охорони пам'яток в умовах збройних конфліктів.
Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Міжнародний досвід захисту культурної спадщини» є: опрацювання міжнародно-правових засад щодо захисту культурних цінностей у разі збройного конфлікту; охарактеризувати європейський досвід (кейс Польщі, Литви і Франції) захисту культурних цінностей; розглянути теоретичні аспекти культурної дипломатії та фондів із захисту спадщини під час воєнних конфліктів та криз.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	**денна форма здобуття освіти**	**заочна форма здобуття освіти**
1	*2*	*3*
Статус дисципліни	**Вибіркова**	
Семестр	2-й	-
Кількість кредитів ECTS	**3**	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	12 год.	-
Семінарські заняття	12 год.	-
Самостійна робота	66 год.	-
Консультації	*особисті – середа, четвер, з 14:30 до 16:00, V корпус, ауд. 304; дистанційні – за попередньою домовленістю*	
Вид підсумкового семестрового контролю:	**залік**	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	*https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18657*	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	**Методи навчання**	**Форми і методи оцінювання**
1	***2***	***3***

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	Робота в проєктних групах, кейс-метод, мультимедійні методи, групові дискусії, презентація проєктних пропозицій	Захист індивідуальних завдань; підготовка аналітичної довідки, підготовка та проведення презентацій
ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми	Кейс-метод, мультимедійні методи, лекція-дискусія	Підготовка аналітичної довідки, оцінка довідки студентами-колегами
ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті	Кейс-метод, мультимедійні методи, лекція-дискусія	Семінарські заняття, групові дискусії, самостійна робота з опрацювання наукової літератури та виконання дослідницьких завдань
СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності	Кейс-метод, мультимедійні методи, лекція-дискусія	Підготовка аналітичної довідки, оцінка довідки студентами-колегами
СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи	Проблемно-орієнтоване навчання, мультимедійні методи, мережеві технології	Виконання самостійних робіт. Письмові самостійні роботи з питань винесених на самостійну роботу студентів
СК7. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.	Кейс-метод, мультимедійні методи, лекція-дискусія	Підготовка аналітичної довідки, оцінка довідки студентами-колегами
СК10. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.	Робота в проєктних групах, кейс-метод, мультимедійні методи, групові дискусії, презентація проєктних пропозицій	Робота у групі над розв’язанням практичних та теоретичних завдань
РН2. Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини	Кейс-метод, мультимедійні методи, лекція-дискусія	Семінарські заняття, групові дискусії, самостійна робота з опрацювання наукової літератури та виконання дослідницьких завдань
РН4. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані	Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, евристичний, дискусійного викладу	Захист індивідуальних завдань; самостійне опрацювання монографічної та періодичної літератури; підготовка аналітичної довідки, підготовка та проведення

конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.		презентацій
РН6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.	Робота у групі над розв'язанням практичних та теоретичних завдань	Проведення проблемних лекцій, лекцій-дискусій. Робота на семінарських заняттях та вирішення практичних задач, усне опитування, виконання тестових завдань, самостійне опрацювання монографічної літератури та наукових статей.
РН9. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.	Кейс-метод, мультимедійні методи	Робота в проєктних групах, презентація проєктних пропозицій
РН15. Здійснювати професійний інформаційно-аналітичний супровід зовнішньої політики та міжнародного співробітництва країн європейського регіону на основі збору, систематизації та критичного аналізу міжнародно-політичної інформації, з використанням методів прикладного міжнародно-політичного аналізу та досвіду діяльності аналітичних центрів.	Використання студентоцентрованих, проблемно-орієнтованих технологій та підходів з використанням загальнонаукових та спеціальних методів	Робота на семінарських заняттях (обговорення теоретичних засад вивчення дихотомії «Схід-Захід» усне опитування, виконання тестових завдань, самостійне опрацювання монографічної літератури та наукових статей. Робота у групі над розв'язанням практичних та теоретичних завдань

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Міжнародні підходи про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту

Тема 1. Міжнародна законодавча база з захисту культурних цінностей.

Пакт Реріха (Червоний Хрест Культури) 1935 р. «Пакт з охорони історичних пам'яток і культурних цінностей під час збройних конфліктів». Договір про захист художніх і наукових закладів та історичних пам'яток. Гаазька конвенція 1954 р. і норми захисту культурних цінностей під час збройних конфліктів. Міжнародний досвід імплементації Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту. Конвенція ЮНЕСКО 1972 р. і охорона всесвітньої культурної і природної спадщини. Конвенція ЮНЕСКО 2003 р. щодо збереження нематеріальної культурної спадщини (традиції, мови, фольклор). Резолюція 2347 (2017) Ради Безпеки ООН від 24 березня 2017 р. про незаконне знищення культурної спадщини. «Реагування на культурну чистку, запобігання

насильницькому екстремізму» на культуру в Іраку, Сирії, Лівії, Ємені, Малі та інших країнах. Політика ЄС та Ради Європи щодо культурної спадщини. Рамкова конвенція Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства 2005 р. (Конвенція Фаро). Стратегія Союзу безпеки ЄС на 2020–2025 рр. щодо незаконного обігу культурних цінностей.

.

Тема 2. Міжнародні організації із захисту культурних цінностей.

Організації ООН з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО). Стратегія ЮНЕСКО щодо захисту культури та сприяння культурному плюралізму в разі збройного конфлікту (38/C48) від листопада 2015 р. Нова політика ЮНЕСКО до 2030 р. щодо інтеграції культурної спадщини.

Блакитний щит (Blue Shield) — міжнародна організація із захисту культурної спадщини під час збройних конфліктів і історія її виникнення у 1954 р. Діяльність Блакитного щита в умовах російсько-української війни. Міжнародна неурядова організація рада з охорони пам'яток та історичних місць ІКОМОС і її створення у 1965 р. «Дублінські принципи» і «Принципи Валлети». ООН та культурна спадщина. Політика НАТО у сфері захисту культурних пам'яток. Міжнародний Кримінальний суд і «Політика щодо культурної спадщини» 2021 р.

Змістовий модуль 2. Європейський досвід захисту культурної спадщини

Тема 3. Захист спадщини під час воєнних конфліктів та криз

Культурна дипломатія та її фонди. Інтеграція теми спадщини у систему національної безпеки. Міжнародні форуми культурної дипломатії. Цифровізація та використання сучасних технологій. Цифрова евакуація та 3D-моделювання.

Тема 4. Європейський досвід законодавчі основи превентивної і рятівної археології.

Превентивна археологія у Литві. «Рятівна археологія» (rescue archeology) і «превентивна археологія» (l'archéologie préventive) у Франції. Законодавчі основи та організація «рятівних археологічних досліджень» у Польщі.

Тема 5. Національні та місцеві плани на випадок надзвичайних ситуацій і готовності до ризиків

Міжнародний реєстр культурних цінностей. Міжнародний список культурних цінностей. Підготовка збройних сил і персоналу служби безпеки щодо захисту культурних цінностей. Призначення осіб або створення спеціальних служб у збройних силах щодо охорони культурних цінностей (ст. 7 Конвенції). Цивільно-військове партнерство у Польщі. Визначення культурних цінностей урядом Великобританії. Міжнародна допомога та співробітництво. Заходи судового переслідування.

Тема 6. Культурна спадщина та російська агресія

Зафіксовані втрати матеріальної культурної спадщини України. Знищення нематеріальної культурної спадщини. Правові засади формування державної політики культурної спадщини як складника національної безпеки. Аналіз підходів до формування державної політики охорони та примноження культурної спадщини.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	**Назва теми**	**Кількість годин**		**Згідно з розкладом**
		о/д.ф.	**з.ф.**	
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Лекція 1	Міжнародна законодавча база з захисту культурних цінностей	2		*1 раз на 2 тижні*
Семінарське заняття 1	Міжнародна законодавча база з захисту культурних цінностей Перелік питань: 1. Пакт Реріха (Червоний Хрест Культури) 1935 р. 2. Гаазька конвенція 1954 р. 3. Конвенція ЮНЕСКО 2003 р. 4. Резолюція 2347 (2017) Ради Безпеки ООН	2		*1 раз на 2 тижні*

	5. Конвенція Фаро 2005 р. 6. Стратегія Союзу безпеки ЄС на 2020–2025 рр. щодо незаконного обігу культурних цінностей.			
Лекція 2	Міжнародні організації із захисту культурних цінностей	2		*1 раз на 2 тижні*
Семінарське заняття 2	Міжнародні організації із захисту культурних цінностей Перелік питань: 1. Стратегія ЮНЕСКО щодо захисту культури та сприяння культурному плюралізму в разі збройного конфлікту. 2. Діяльність «Блакитного щита». 3. Політика НАТО у сфері захисту культурних пам'яток. 4. Міжнародний Кримінальний суд і «Політика щодо культурної спадщини» 2021 р.	2		*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота 1	Індивідуальне завдання до ЗМ 1 Написати реферат на одну з тем: 1. Міжнародний досвід імплементації Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту. 2. Конвенція ЮНЕСКО 2003 р. щодо збереження нематеріальної культурної спадщини (традиції, мови, фольклор). 3. Резолюція 2347 (2017) Ради Безпеки ООН від 24 березня 2017 р. про незаконне знищення культурної спадщини. 4. «Реагування на культурну чистку, запобігання насильницькому екстремізму» на культуру в Іраку, Сирії, Лівії, Ємені, Малі та інших країнах. 5. Рамкова конвенція Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства 2005 р. (Конвенція Фаро). 6. Стратегія Союзу безпеки ЄС на 2020–2025 рр. щодо незаконного обігу культурних цінностей.	33		*1-4 тижні*
Лекція 3	Захист спадщини під час воєнних конфліктів та криз	2		*1 раз на 2 тижні*
Семінарське заняття 3	Захист спадщини під час воєнних конфліктів та криз Перелік питань: 1. Культурна дипломатія та її фонди. 2. Інтеграція теми спадщини у систему національної безпеки. 3. Міжнародні форуми культурної дипломатії. 4. Цифровізація та використання сучасних технологій. Цифрова евакуація та 3D-моделювання.	2		*1 раз на 2 тижні*
Лекція 4	Європейський досвід законодавчі основи превентивної і рятівної археології	2		*1 раз на 2 тижні*
Семінарське заняття 4	Європейський досвід законодавчі основи превентивної і рятівної археології	4		*1 раз на 2 тижні*

	Перелік питань: 1. Превентивна археологія у Литві. 2. «Рятівна археологія» (rescue archeology) і «превентивна археологія» (l'archéologie préventive) у Франції. 3. Законодавчі основи та організація «рятівних археологічних досліджень» у Польщі.			
Лекція 5	Національні та місцеві плани на випадок надзвичайних ситуацій і готовності до ризиків	2		*1 роз на тиждень*
Семінарське заняття 5	Національні та місцеві плани на випадок надзвичайних ситуацій і готовності до ризиків. Перелік питань 1. Міжнародний реєстр культурних цінностей. Міжнародний список культурних цінностей. 2. Підготовка збройних сил і персоналу служби безпеки щодо захисту культурних цінностей. Призначення осіб або створення спеціальних служб у збройних силах щодо охорони культурних цінностей (ст. 7 Конвенції). 3. Цивільно-військове партнерство у Польщі. 4. Визначення культурних цінностей урядом Великобританії. 5. Міжнародна допомога та співробітництво. Заходи судового переслідування.	2		*1 раз на тиждень*
Лекція 6	Культурна спадщина та російська агресія	2		*1 роз на тиждень*
Семінарське заняття 6	Культурна спадщина та російська агресія. Перелік питань 1. Зафіксовані втрати матеріальної культурної спадщини. Знищення нематеріальної культурної спадщини. 2. Правові засади формування державної політики культурної спадщини як складника національної безпеки. 3. Аналіз підходів до формування державної політики охорони та примноження культурної спадщини.	2		*1 раз на тиждень*
Самостійна робота 2	Індивідуальні завдання до ЗМ 2 Написати реферат: 1. Міжнародні форуми культурної дипломатії. 2. Цифрова евакуація та 3D-моделювання. 3. Превентивна археологія у Литві. 4. «Рятівна археологія» (rescue archeology) і «превентивна археологія»	33		*тиждень 7-12*

	(l'archéologie préventive) у Франції. 5. Законодавчі основи та організація «рятівних археологічних досліджень» у Польщі. 6. Міжнародний реєстр культурних цінностей. 7. Підготовка збройних сил і персоналу служби безпеки щодо захисту культурних цінностей. 8. Цивільно-військове партнерство у Польщі. 9. Заходи судового переслідування. 10. Зафіксовані втрати матеріальної культурної спадщини України. 11. Правові засади формування державної політики культурної спадщини як складника національної безпеки. 12. Аналіз підходів до формування державної політики охорони та примноження культурної спадщини.			

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	**Вид контрольного заходу**	**Зміст контрольного заходу***	**Критерії оцінювання та термін виконання***	**Усього балів**
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Поточний контроль				
Семінарське заняття №1	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача, уміння творчо розв'язувати завдання	Міжнародна законодавча база з захисту культурних цінностей	Виступ на семінарському занятті (**max 6 балів**). **5-4 бали** – послідовний, логічний, безпомилковий виклад матеріалу; усвідомлення основних зв'язків у навчальному матеріалі; пояснення закономірностей та характеристика інших зв'язків в історичному процесі; застосування принципів і методів історичного пізнання; формулювання висновків і узагальнень; оцінка та інтерпретація історичних даних;	**6**

			3 бали – допущення окремих несуттєвих помилок; знання і розуміння тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє застосувати наступний програмний матеріал; спрощений виклад матеріалу; усвідомлення окремих зв'язків у навчальному матеріалі; **2-1 бал** – допущення окремих суттєвих помилок; поверхове знання і розуміння основного програмного матеріалу; непослідовний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок. *Робота у групі над розв'язанням практичного завдання* (**max 1 бал**)	
Семінарське заняття №2	комплексні: контрольна робота, завдання 1 самостійної робота	Міжнародні організації із захисту культурних цінностей	Виступ на семінарському занятті (**max 6 балів**). **5-4 бали** – послідовний, логічний, безпомилковий виклад матеріалу; усвідомлення основних зв'язків у навчальному матеріалі; пояснення закономірностей та характеристика інших зв'язків в історичному процесі; застосування принципів і методів історичного	**6**

			пізнання; формулювання висновків і узагальнень; оцінка та інтерпретація історичних даних; **3 бали** – допущення окремих несуттєвих помилок; знання і розуміння тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє застосувати наступний програмний матеріал; спрощений виклад матеріалу; усвідомлення окремих зв'язків у навчальному матеріалі; **2-1 бал** – допущення окремих суттєвих помилок; поверхове знання і розуміння основного програмного матеріалу; непослідовний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок. *Робота у групі над розв'язанням практичного завдання* (**max 1 бал**)	
Самостійна робота 1	практичні: виконання індивідуальних завдань до ЗМ1	Індивідуальне завдання до ЗМ 1 Написати реферат на одну з тем: 1. Міжнародний досвід імплементації Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту. 2. Конвенція ЮНЕСКО 2003 р. щодо збереження нематеріальної культурної спадщини (традиції, мови, фольклор). 3. Резолюція 2347 (2017)	Оформлення індивідуальної роботи у вигляді реферату (**12 балів**) Правильність що вимог оформлення, своєчасна подача, самостійність, наявність списку літератури – оцінюється у **12-10 балів.** Помилки в оформленні реферату та	**12**

		Ради Безпеки ООН від 24 березня 2017 р. про незаконне знищення культурної спадщини. 4. «Реагування на культурну чистку, запобігання насильницькому екстремізму» на культуру в Іраку, Сирії, Лівії, Ємені, Малі та інших країнах. 5. Рамкова конвенція Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства 2005 р. (Конвенція Фаро). 6. Стратегія Союзу безпеки ЄС на 2020–2025 рр. щодо незаконного обігу культурних цінностей.	літератури – оцінюються у **9-7 балів.** Помилки в оформленні реферату та літератури, неповнота розкриття теми – оцінюються у **6-4 бали.** Помилки в оформленні реферату та літератури, неповнота розкриття теми, несамостійність – оцінюються у **3-2 бали;** суттєві помилки, неповнота розкриття теми, несамостійність – оцінюються в **1 бал.**	
Семінарське заняття № 3	комплексні: контрольна робота, завдання 2 самостійної робота	Захист спадщини під час воєнних конфліктів та криз	Виступ на семінарському занятті (**max 6 балів**). **5-4 бали** – послідовний, логічний, безпомилковий виклад матеріалу; усвідомлення основних зв'язків у навчальному матеріалі; пояснення закономірностей та характеристика інших зв'язків в історичному процесі; застосування принципів і методів історичного пізнання; формулювання висновків і узагальнень; оцінка та інтерпретація історичних даних; **3 бали** – допущення окремих несуттєвих помилок; знання і розуміння тільки основного	**6**

			програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє застосувати наступний програмний матеріал; спрощений виклад матеріалу; усвідомлення окремих зв'язків у навчальному матеріалі; **2-1 бал** – допущення окремих суттєвих помилок; поверхове знання і розуміння основного програмного матеріалу; непослідовний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок. *Робота у групі над розв'язанням практичного завдання* (**max 1 бал**)	
Семінарське заняття № 4	комплексні: контрольна робота, завдання 2 самостійної робота	Європейський досвід законодавчі основи превентивної і рятівної археології	Виступ на семінарському занятті (**max 6 балів**). **5-4 бали** – послідовний, логічний, безпомилковий виклад матеріалу; усвідомлення основних зв'язків у навчальному матеріалі; пояснення закономірностей та характеристика інших зв'язків в історичному процесі; застосування принципів і методів історичного пізнання; формулювання висновків і узагальнень; оцінка та інтерпретація історичних даних;	**6**

			3 бали – допущення окремих несуттєвих помилок; знання і розуміння тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє застосувати наступний програмний матеріал; спрощений виклад матеріалу; усвідомлення окремих зв'язків у навчальному матеріалі; **2-1 бал** – допущення окремих суттєвих помилок; поверхове знання і розуміння основного програмного матеріалу; непослідовний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок. *Робота у групі над розв'язанням практичного завдання* (**max 1 бал**)	
Семінарське заняття № 5	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача, уміння творчо розв'язувати завдання	Національні та місцеві плани на випадок надзвичайних ситуацій і готовності до ризиків	Виступ на семінарському занятті (**max 6 балів**). **5-4 бали** – послідовний, логічний, безпомилковий виклад матеріалу; усвідомлення основних зв'язків у навчальному матеріалі; пояснення закономірностей та характеристика інших зв'язків в історичному процесі; застосування принципів і методів історичного	**6**

			пізнання; формулювання висновків і узагальнень; оцінка та інтерпретація історичних даних; **3 бали** – допущення окремих несуттєвих помилок; знання і розуміння тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє застосувати наступний програмний матеріал; спрощений виклад матеріалу; усвідомлення окремих зв'язків у навчальному матеріалі; **2-1 бал** – допущення окремих суттєвих помилок; поверхове знання і розуміння основного програмного матеріалу; непослідовний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок. *Робота у групі над розв'язанням практичного завдання* (**max 1 бал**)	
Семінарське заняття №6	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача, уміння творчо розв'язувати завдання	Культурна спадщина та російська агресія	Виступ на семінарському занятті (**max 6 балів**). **5-4 бали** – послідовний, логічний, безпомилковий виклад матеріалу; усвідомлення основних зв'язків у навчальному матеріалі; пояснення закономірностей та характеристика	**6**

			інших зв'язків в історичному процесі; застосування принципів і методів історичного пізнання; формулювання висновків і узагальнень; оцінка та інтерпретація історичних даних; **3 бали** – допущення окремих несуттєвих помилок; знання і розуміння тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє застосувати наступний програмний матеріал; спрощений виклад матеріалу; усвідомлення окремих зв'язків у навчальному матеріалі; **2-1 бал** – допущення окремих суттєвих помилок; поверхове знання і розуміння основного програмного матеріалу; непослідовний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок. *Робота у групі над розв'язанням практичного завдання* (**max 1 бал**)	
Самостійна робота 2	практичні: виконання індивідуальних завдань до ЗМ2	Індивідуальні завдання до ЗМ 2 Написати реферат: 1. 1. Міжнародні форуми культурної дипломатії. 2. Цифрова евакуація та 3D-моделювання. 3. Превентивна археологія у Литві.	Оформлення індивідуальної роботи у вигляді реферату (**12 балів**) Правильність що вимог оформлення, своєчасна подача,	**12**

		4. «Рятівна археологія» (rescue archeology) і «превентивна археологія» (l'archéologie préventive) у Франції. 5. Законодавчі основи та організація «рятівних археологічних досліджень» у Польщі. 6. Міжнародний реєстр культурних цінностей. 7. Підготовка збройних сил і персоналу служби безпеки щодо захисту культурних цінностей. 8. Цивільно-військове партнерство у Польщі. 9. Заходи судового переслідування. 10. Зафіксовані втрати матеріальної культурної спадщини України. 11. Правові засади формування державної політики культурної спадщини як складника національної безпеки. 12. Аналіз підходів до формування державної політики охорони та примноження культурної спадщини.	самостійність, наявність списку літератури – оцінюється у **12-10 балів.** Помилки в оформленні реферату та літератури – оцінюються у **9-7 балів.** Помилки в оформленні реферату та літератури, неповнота розкриття теми – оцінюються у **6-4 бали.** Помилки в оформленні реферату та літератури, неповнота розкриття теми, несамостійність – оцінюються у **3-2 бали;** суттєві помилки, неповнота розкриття теми, несамостійність – оцінюються в **1 бал.**	
Усього за поточний контроль	**8**			**60**
Підсумковий контроль				
Залік	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: «Розміщено в СЕЗН ЗНУ»	Усна відповідь на заліку (**max 20 балів**) передбачає розгорнуте висвітлення **двох питань** (max оцінка кожного **10 балів**). **10-9 балів за кожне питання** – уміння та навички аналізувати, порівнювати, давати характеристики**;** **8-7 балів за кожне питання** - знання хронології археологічних культур та подій; **6-5 балів за кожне питання** - знання і розуміння тільки основного програмного	**20**

			матеріалу в обсязі, який дозволяє застосувати наступний програмний матеріал; **4-3 бали за кожне питання** - застосування окремих знань в конкретних умовах самостійно чи при допомозі викладача; **2-1 бали за кожне питання** - непослідовний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок; невміння робити узагальнення та висновки.	
	Практичне завдання	Зміст, вимоги до оформлення Тестові завдання «Розміщено в СЕЗН ЗНУ»	Кожний з 10 тестів оцінюється на 2 бали	**20**
Усього за підсумковий контроль	**2**			**40**

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	**За шкалою університету**	**За національною шкалою**	
		Екзамен	**Залік**
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Основна:

1. Кулиняк І. Я., Карий О. І., Прокопишин-Рашкевич Л. М., Огінок С. В., Бондаренко Ю. Г. Європейський досвід популяризації історичної спадщини та культурного туризму: навчальний посібник. Львів: Растр-7, 2023. 254 с.
2. Культурна спадщина та національна безпека : аналіт. доп. / [В. Потапенко, Ю. Тищенко, Ю. Каплан та ін.] ; за ред. В. Потапенка. Київ : НІСД, 2023. 58 с.
3. Сурков О. Незавершена війна: Історія протистояння України з Росією в 2014–2015 роках. Київ: Видавнича група КМ-БУКС, 2021. 480 с.

4. ПЕРЕЛОМ: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У двох книгах. Відпов. ред. Валерій Смолій; упоряд.: Геннадій Боряк, Олексій Ясь. Київ: НАН України. Ін-тут історії України, 2022. Книга 1. 802 с.; іл.

Допоміжна:

5. Блакитний щит для пам'яті нації: як Україна оберігає свої архіви під час війни. *Український кризовий медіа-центр. 16.12.2025*. URL: https://uacrisis.org/uk/blakytnyj-shhyt-dlya-pam-yati-natsiyi-yak-ukrayina-oberigaye-svoyi-arhivy-pid-chas-vijny: https://uacrisis.org/uk/blakytnyj-shhyt-dlya-pam-yati-natsiyi-yak-ukrayina-oberigaye-svoyi-arhivy-pid-chas-vijny

6. Горчинська В. Міжнародний проєкт «Ковчег»: захист культурної спадщини України та досвід інших країн (ч.2). *Блог Національної бібліотеки України ім. Я. Мудрого. 22 Січня, 2025.* URL: https://oth.nlu.org.ua/?p=10816

7. Державна служба України з етнополітики та свободи совісті: 5 місяців повномасштабного вторгнення Росії: агресор завдав руйнувань щонайменше 183 спорудам релігійних спільнот України. URL: https://dess.gov.ua/russia-ruined-at-least-183-religious-sites/

8. Живоглядова Д. Охорона культурної спадщини: сучасні реалії та досвід міжнародного співробітництва. *Українські культурологічні студії*. 2022. Том 2, № 11. С. 48-51.

9. Культурна дипломатія як складова безпеки: у Києві відбувся Міжнародний форум культурної дипломатії. URL: https://mincult.gov.ua/news/kulturna-dyplomatiya-yak-skladova-bezpeky-u-kyyevi-vidbuvsya-mizhnarodnyj-forum-kulturnoyi-dyplomatiyi/

10. Мазур Т.В. Імплементація міжнародно-правових норм щодо захисту культурних цінностей у випадку збройних конфліктів у законодавство України. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. Вип. 4/3. С.152–156.

11. Охорона культурної спадщини: який досвід у яких європейських країн слід перейняти Україні. *Проєкт підтримки Сил безпеки й оборони. 2024*. URL: https://sluga-narodu.com/okhorona-kulturnoi-spadshchyny-iakyy-dosvid-u-iakykh-ievropeyskykh-krain-slid-pereyniaty-ukraini/

12. Притулюк В. Є. Українсько-польська співпраця у справі охорони культурної спадщини (1991 – 2021 роки): дис. ... д-ра філософії в області історії : 032. Історія та археологія. Луцьк, 2025. 306 с.

13. Рішняк О. Культурна спадщина у воєнному конфлікті: міжнародний досвід другої половини XX – початку XXI ст. та українська дійсність. *Український історичний журнал.* 2022. № 4. С. 159-173.

14. Теліженко С. Археологічні пам'ятки і війна. URL: https://www.academia.edu/77162779

15. ALIPH. International alliance for the protection of heritage in conflict areas. *Official website. Accessed December 12, 2022.* URL: https://www.aliph-foundation.org/en/our-ambition

16. European Union. *EU motto: Official website. Accessed December 10, 2022.* URL: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/ symbols/eu-motto_en

17. Follow-up to decisions and resolutions adopted by the Executive Board and the General Conference at their previous sessions, part I: Programme issues, E. Follow-up of the situation in the Autonomous Republic of Crimea (Ukraine). *Conference: UNESCO. Executive Board, 212th*. 2021. P. 6–7. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000391167

18. Kurcewicz U. Ideologiczne oblicze odbudowy śródmieścia Warszawy ze zniszczeń po II wojnie światowej. *Oblicza wojny. T.4: Miasto i wojna*. Łódź, 2021. S. 369–392. URL: https://www.press.uni.lodz.pl/index.php/wul/en/catalog/view/246/994/435

19. J. Paul Getty Trust. Cultural Heritage and Mass Atrocities. *Edited by James Cuno and Thomas G. Weiss.* May 2022. URL: https://www.getty.edu/publications/cultural-heritage-mass-atrocities/preface-acknowledgements/

20. The International Criminal Court. *Policy on Cultural Heritage. June 2021*. URL: https://www.icccpi.int/sites/default/files/itemsDocuments/20210614-otp-policy-cultural-heritage-eng.pdf
21. UNESCO. Global network of facilitators. *Official website. Accessed December 4, 2022.* URL: https://ich.unesco.org/en/facilitator
22. UNESCO. Heritage Emergency Fund. *Official website. Accessed December 10, 2022.* URL: https://en.unesco.org/themes/protecting-our-heritage-and-fostering-creativity
23. UNESCO. War in Ukraine. Damaged cultural sites in Ukraine verified by UNESCO: *Official website. Accessed December 12, 2022.* URL: https://www.unesco.org/en/articles/damaged-cultural-sites-ukraine-verified-unesco
24. UNESCO. War in Ukraine. Damaged cultural sites in Ukraine verified by UNESCO: *Official website. Accessed December 12, 2022*. URL: https://www.unesco.org/en/articles/damaged-cultural-sites-ukraine-verified-unesco

Інформаційні ресурси

1. Брюсельська декларація про закони та звичаї війни. URL: http://te.zavantag.com/docs/238/index-23956-5.html
2. Договір про охорону художніх та наукових закладів та історичних пам'ятників (Пакт Реріха). URL: http://www.uazakon.com/document/tpart22/isx22214.htm
3. Другий протокол 1999 р. до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у випадках збройного конфлікту 1954 р. URL: http://www.icrc.org/rus/resources/documents/misc/ratification-kit-cultural-property-271004.htm
4. Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (переглянута) (ETS N 143). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_150/card3#Files
5. Збереження архітектурної та містобудівної спадщини (закони України). URL: http://lib.rada.gov.ua/static/about/bibl_ukazat/10_arhitektur.htm
6. Конвенція про бомбардування морськими силами під час війни (IX Гаазька конвенція). URL: http://zakony.com.ua/lawbase/sedcontent.html?id=7243&p=1
7. Конвенція про закони і звичаї суходільної війни. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_222
8. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини. URL: http://zakon1.rada.gov.ua
9. Міжнародна хартія про охорону історичних міст (Вашингтонська хартія). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_761#Text
10. Резолюція 7-ї Європейської конференції з охорони культурної спадщини та розуміння її значення для об'єднаної Європи (Прага 31.06.2006). URL: http://ec.europa.eu/research/environment/pdf

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущенні завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених

занять, до відпрацювання не допускаються.

Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти
Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти регулюються у ЗНУ «Положенням Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» (https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_znu_pro_poryadok_viznannya_rezul__tat__v_navchannya.pdf). Єдиний підхід в оцінюванні та засоби вимірювання результатів навчання та компетентностей здобутих в системі неформального та/або інформального навчання забезпечується вимогою їх відповідності результатам навчання та компетентностям відповідних освітніх програм.
Студенти повинні знати, що відповідно до положення, у процесі визнання результатів неформального та/або інформального навчання не підлягають розгляду документи, що підтверджують неформальне навчання та/або професійну, громадську чи іншу діяльність, видані на тимчасово окупованій території України або території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом.
Для визнання результатів навчання набутих у неформальній освіті здобувач вищої освіти звертається із заявою на ім'я проректора з науково-педагогічної та навчальної роботи Університету, з проханням про визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті. Заява погоджується деканом відповідного факультету.
Рекомендуємо онлайн-курси на платформах Prometheus, EdEra, Coursera, Udemy.

Політика академічної доброчесності
Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це плагіат. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з викладачем. Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення StrikePlagiarism. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на Moode: https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857
Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу).
Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем.
Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим.
Рекомендовані бази даних для пошуку джерел:
Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: http://www.nbuv.gov.ua

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті
Будь ласка, вимкніть на беззвучний режим свої мобільні телефони та не користуйтеся ними під час занять. Мобільні телефони відволікають викладача та ваших колег. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем).

Комунікація
Очікується, що студенти перевірятимуть свою електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle та реагуватимуть своєчасно. Всі робочі оголошення можуть надсилатися через старосту, на електронну

на пошту та розміщуватимуться в Moodle. Будь ласка, перевіряйте повідомлення вчасно. Ел. пошта має бути підписана справжнім ім'ям і прізвищем. Адреси типу alaja rosa@gmail.com або agent SBU@gmail.com не приймаються!

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2026-2027 н.р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ https://lnk.ua/gk4x2wkVy .

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: https://lnk.ua/9MVwgEpVz .

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: https://lnk.ua/EYNg6GpVZ .
Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: https://lnk.ua/QRVdWGwe3; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: https://lnk.ua/3R4avGqeJ.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**
Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua
Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: https://lnk.ua/5pVJr17VP.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: https://library.znu.edu.ua/. Графік роботи абонементів: понеділок-п`ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): https://moodle.znu.edu.ua/.
Посилання для відновлення паролю: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: https://sites.znu.edu.ua/child-advance/.